

sisällys

arkistotietoja	2
tiekarttaote	3
ote peruskarttalehdestä	4
johdanto ja tutkimushistoria	5
sijainti ja topografia	6
kaivausmenetelmä	6
löydöt	7
irtolöydöt	8
koekuopat – havainnot ja löydöt	8
tasokaivausalue polttokenttäkalmistossa	9
muinaispelto	10
muut jäännökset	11
tiivistelmä	11
diat	12
negatiivit	13
valokuvataulut	14-22
kartat sivuilla	23-36

Padasjoki Karolanmäki

rautakautisen polttokenttäkalmiston koekaivaus 15. – 26.8.2005
(täydennyskarttoitus 26. – 28.4.2006)

arkistotietoja

Kunta: Padasjoki

Kylä: Osoila

Kohde: Karolanmäki, muinaisjäännösrekisterinumero 576010006

Tila: Kivistö, Rno 4:242

Maanomistaja: Lempi Kivistön oikeudenomistajat, os. Hirsimetsäntie 59 A 27, 15200 Lahti, sittemmin 17.10.2005: 1) tila Karolanranta 576-411-4-272, om. Aune Maritta Ikonen, os. Tauluntie 69, 17500 Padasjoki; 2) tila Kivistö 576-411-4-273, om. Ilkka Kivistö, Osoilantie 61, 17500 Padasjoki; Jaakko Kivistön oikeuden omistajat, os. Kurikkalantie 11, 17500 Padasjoki; Kari Kivistö, os. Mainiementie 14, 17500 Padasjoki; Tapani Kivistö, os. Kivistöntie 23, 17500 Padasjoki; Eero Kivistö, os. Pyhätunturintie 1 A 16, 00970 Helsinki

Sijainti: Padasjoen kirkosta 1 km pohjoisluoteeseen

Peruskarttalehti: 2142 07 PADASJOKI

Koordinaatit: p = 6807430, i = 3407943, z = noin 82 – 92 m mpy

Aiemmat tutkimukset ja löydöt:

1967 tarkastus, Anna-Liisa Hirviluoto, KM 17336:1-2 (keramiikkaa, palanutta luuta)

1971 inventointi, Matti Huurre, KM 19290 (keramiikkaa)

2003 inventointi Timo Sepänmaa

2005 tarkastukset Esa Mikkola ja Tanja Tenhunen, KM 35070

Tähän kertomukseen liittyvät:

- löydöt KM 35477

- diat 58771 – 58805

- negatiivit 141548 – 141588 ja 142120 – 142127

- kartat:

s. 23 yleiskartta, 1:500, A4

tasokaivausalueen tasokartat, ruudut 499 – 501/98 – 99:

s. 24 tasokartta 5 cm maanpinnasta, 1:25, A4

s. 25 tasokartta 10 cm maanpinnasta, 1:25, A4

s. 26 tasokartta 15 cm maanpinnasta, 1:25, A4

s. 27 tasokartta 20 cm maanpinnasta, 1:25, A4

s. 28 tasokartta 25 cm maanpinnasta, 1:25, A4

s. 29 tasokartta 30 cm maanpinnasta, 1:25, A4

tasokartat koekuopasta 10:

s. 30 tasokartta 20 cm maanpinnasta, 1:10, A4

s. 31 tasokartta 22-24 cm maanpinnasta, 1:10, A4

tasokaivausalueen vaaituskartat:

s. 32 tasokaivausalueen pinta- ja pohjavaaituskartta, 1:25, A3

s. 33 vaaituskartta, taso 15 cm maanpinnasta, 1:25, A4

s. 34 vaaituskartta, taso 20 cm maanpinnasta, 1:25, A4

s. 35 vaaituskartta, taso 25 cm maanpinnasta, 1:25, A4

s. 36 vaaituskartta, taso 30 cm maanpinnasta, 1:25, A4

Johdanto ja tutkimushistoria

Padasjoen Osoilan kylässä on pienellä alueella Kirkkolammin laakeassa kaakkoispoukamassa rautakautisia ja myöhempiä asutusjäännöksiä. Lähekkäin, pienten peltolohkojen erottamina ovat Karolanmäki, Jaakkolanmäki ja Kapakan talon pihapiiri; kaikista näistä paikoista on muinaislöytöjä, kuten myös niiden välisistä pelloista. Lääninagronomi Ro. M. von Fiendt toimitti jo vuonna 1880 Kapakan talon mailta löytyneet miekan ja tapparan (KM 2033) Kansallismuseon kokoelmiin. Miekka on esillä Kansallismuseon perusnäyttelyssä. Anna-Liisa Hirviluoto tutki rakennushankkeen vuoksi vuonna 1972 Kapakan talon vieressä sijaitsevaa Jaakkolanmäen polttokenttäkalmistoa

Anna-Liisa Hirviluoto teki tarkastusmatkallaan vuonna 1967 koekuopan Karolanmäkeen ja löysi siitä esihistoriallisia saviastian palasia ja palanutta luuta. Maaston luonteen huomioon ottaen hän totesi kohteessa olevan polttokenttäkalmiston. Sittemmin havainnon on vahvistanut Matti Huurre inventoidessaan Padasjokea vuonna 1971. Päijät-Hämeen maakuntamuseo teki kunnassa inventointia vuonna 2003, jolloin inventoijana oli Timo Sepänmaa.

Maakuntamuseon inventoinnissa havaittiin Karolanmäen, Kapakan ja Jaakkolanmäen vanhastaan tunnettujen muinaisjäännöskohteiden välillä ja ympärillä olevissa pelloissa runsaasti sekä tummia kulttuurimaa-alueita että löytäjä: mm. saviastian palasia, savitiivistettä, kvartsi-iskoksia, esineitä ja pronssilevyä. Saviastian palaset ovat rautakautistyyppisiä (liitteenä kopio inventointikartasta).

Museoviraston koekaivausryhmä I tutki Karolanmäen aluetta ajalla 15. – 26.8.2005. Ryhmän pääasiallisena tarkoituksena oli selvittää peltosaarekkeella olevan muinaisjäännösalueen jatkuminen viereisille pelloille sekä Esa Mikkolan löytämien esineiden (KM 35070) löytöyhteyden selvittäminen ja mäessä olevien mahdollisesti pinnalle erottuvien rakenteiden kartoitus. Viereiselle pellolle ei kenttätyövaiheessa voitu koekuopitusta ulottaa, koska pellossa kasvoi viljaa. Kohteen tarkempi kartoitus jäi tekemättä rehevän kasvillisuuden takia; kartoitusta haittasi myös kohteen yli menevä voimajohtolinja. Kartoitusta palattiin täydentämään huhtikuussa 2006, jolloin todettiin, että polttokenttäkalmistoon oli tehty uusi tie (tutkintapyyntö MV 9/003/2006).

Koekaivausryhmä I:n piirtäjä oli FM Teija Nurminen, tutkimusavustaja fil.yo. Piritta Häkälä sekä kaivajina HuK Hanna Kääriäinen, BA Simo Voutilainen ja fil.yot Miikka Tallavaara ja Olli Kunnas.

Helsingissä, 8.10.2008

Päivi Kankkunen

Sijainti ja topografia

Karolanmäki on kooltaan 70 x 95 m. Se sijaitsee pellon keskellä, loivasti Kirkkolammin rantaan eli länteen laskevalla rinteellä (neg. 141561 – 63, 141552 – 55). Peltosaarekkeen läntisellä puolella, lähes sen keskivaiheilla on vanha tie, Osoilantie, jota on kahdesta kolmeen kertaan levennetty, viimeksi vuonna 2003 (suullinen tieto 17.8.2005 Martti Lehtinen). Tien levennyksessä on siirretty suuria maakiviä ja maamassoja, joita on läjitetty tien länsipuolelle. Tässä yhteydessä on tuhoutunut polttokenttäkalmiston keskeisintä osaa. Osoilantien hoitokunta ei ole ottanut levennyshankkeiden johdosta yhteyttä Museovirastoon.

Kohteesta on noin kilometrin matka Padasjoen kirkolle. Karolanmäen peltosaarekkeen koilliskulmassa on sijainnut talo. Mäessä on erittäin runsas kasvisto: niin villiytyneitä, vanhoja pihakasveja, vadelmaa ja muutama arkeofyytilaji: nurmilaukka ja tummatulikukka. Saarekkeessa kasvaa erityisen runsaasti tuomia, pihlajia, leppiä, haapoja (neg. 141556 – 57).

Osoilantien itäpuolella, kivikkoisessa rinteessä, sijaitsee suuli, joka on alarinteessä perustettu päällekkäin pinottujen kivien varaan. Tämän suulin edessä ja todennäköisesti sen alla on säilynyt ehjää polttokenttäkalmistoa, jota on myös suulin molemmin puolin. Suulin eteläpuolisessa rinteessä on jo muinoin tehtyjä pengerryksiä sekä tasattua aluetta (neg. 141568 ja 141570-71).

Kaivausmenetelmä

Karolanmäen eteläreunalle, aivan pellon laidan sijoitettiin sopiviin maaston kohtiin neliömetrin suuruisia koekuoppia, koekuopat 1-6. Viljaa kasvavaan peltoon ei tehty koekuoppia eikä siinä olevia maakiviä kartoitettu. Koekuopat 7-11 sijoitettiin Osoilantien alapuolelle eli tien länsipuolelle. Yhteensä koekuoppia kaivettiin 11 kappaletta.

Koekuopista poistettiin heinäturve ohuelti lapioilla, minkä jälkeen ne kaivettiin pelkoilla 10 cm:n kerroksissa. Löydöt otettiin talteen 10 cm:n kerroksissa. Koekuoppa 10:stä esinelöydöt otettiin talteen tarkoin koordinaatein, palanut luu ja saviastian palaset noin 5 cm:n kerroksissa. Koekuoppien profiilit dokumentoitiin ja lopuksi koekuopat peitettiin.

Osoilantien itäpenkereelle - keväällä 2005 löytyneitten esineitten (KM 35070) kohdalle - avattiin pieni tasokaivausalue, joka oli kooltaan 3 x 2 m. Tässä kohden tutkimusaluetta rinnettä vaaittiin hieman aiottua kaivausaluetta laajemmalti.

Tasokaivausalue kaivettiin 5 cm:n kerroksissa, tasoista piirrettiin kartat mittakaavaan 1:25. Pintavaaituskarttaan piirrettiin näkyvillä olleet maakivet. Esinelöydöt otettiin talteen tarkoin koordinaatein, palanut luu ja saviastian palaset 50x50 cm:n ruuduissa. Tasokaivausalue peitettiin kaivauksen loputtua. Kaivauksella oli käytössä seulat, joiden silmäkoko oli 4 mm.

Kiintopisteitä sijoitettiin tutkimusalueelle kaksi: toinen tasokaivausalueen koillista kulmaa lähellä olleeseen maakiveen. Tämän korkeuskiintopisteen 1 korkeus on 89,27 m mpy. Toinen kiintopiste sijoitettiin alueen eteläpuolella olleeseen suureen maakiveen Osoilantien länsipuolella sijaitsevan pellon yläreunassa, tämän korkeuspisteen nro 2:n korkeus on 88,31 m mpy. Korkeudet siirrettiin Osoilantien ja Virmailantien risteyksestä hieman pohjoiseen, Virmailantien länsipuolella olevasta valtakunnallisesta kiintopisteestä, jonka korkeus on peruskartan mukaan 101,86 m mpy.

Karolanmäen itäisen osan halki kulkee voimajohto, joka osaltaan vaikuttaa siihen, ettei kohteessa voinut tehdä bussolimittauksia. Yleiskartoitus jäi vajavaiseksi myös elokuussa runsaana rehottaneen kasvillisuuden vuoksi, erityisesti vadelmaa ja nokkosta kasvoi tiheinä, korkeina kasvustoina. Yleiskartoitus tehtiin teodoliitilla. Sitä palattiin jatkamaan huhtikuussa 2006, jolloin todettiin muinaisjäännökselle kaivauksen jälkeen tehdyt tuhot (MV 9/003/2006).

Löydöt

tasokaivausalue:

kpl/(g)	0-5 cm	5-10 cm	10-15 cm	15-20 cm	20 -25 cm	Yhteensä
saviastian reunapala		1(4)	2(9)	4(15)	1(0,3)	8(14)
saviastian kylkipala	5(19)	3(5)	15(48)	14(43)	2(2)	39(117)
palanutta savea	2(1)		3(2)	1(1)		6(4)
palanutta luuta	(0,5)	(1)	(8)	(18)	(21)	(48)
pr.sormuksen kpl				2(1,5)		2(1,5)
kupurasoljen kpl				6(7)	1(2)	7(9)
pronssiesineen kpl				9(77)	3(10)	12(87)
pronssispiraalin kpl				13(2)	2(1)	15(3)
lasihelmi				1(1)		1(1)
rautaniitti			1(10)			1(10)
kvartsi-iskos					1(18)	1(18)

koekuopat:

kpl(g)	Kk 1	Kk 3	Kk 4	Kk 5	Kk 6	Kk 7	Kk 8	Kk 9	Kk 10
saviastian reunapala		3(18)		2(6)					
saviastian kylkipala	1(1)	74(42)	1(0,5)	20(19)			2(3)	1(0,2)	1(10)
palanutta savea	1(1)	27(23)	15(9)	96(40)					14(30)
hammas									1(0,5)
palanutta luuta		(0,1)		(1)	(4)	(2)	(5)	(24)	(255)
kuonaa	1(20)	6(11)							
kuolaimet									2(326)
pronssirengas									1(1)
pronssikulkunen									1(3)
pronssiesineen kpl					3(3)		1(3)		29(17)
pronssispiraalin kpl									10(8)
rautaesineen kpl									
metalliesineen kpl									15(0,3)
pronssihelmi									1(3,4)
karneolihelmi									1(0,6)
lasihelmi						1(1,8)		1(0,8)	10(18)
sulanutta lasia									6(4)
taso-t.pullolasia		15(8)	1(26)			1(2)			1(0,5)
hopearaha		1(0,8)							
kvartsikaavin	1(3)								
kvartsi-iskos		2(18)					1(9)	1(0,5)	
piilastu		1(0,4)						1(0,7)	
liitupiipun varren kpl						1(1)			
kivitavara-ast.kpl						1(4)			
punasavikeramiikkaa						2(2)			

Irtolöydöt

Irtolöydöt tulivat suurimmaksi osaksi Mikkolan löytöjen KM 35070 yhteydestä tien penkereestä: tekstiiliä, pronssispiraaleita, sulanut lasihelmi, metalliesineen kappale, kaksi kupurasoljen kappaletta, ketjua, saviastian kylkipalasia 2 ja palanutta luuta 11,7 g.

Koekuopat – havainnot ja löydöt

Koekuopasta 1 saatiin muutama pieni esihistoriallinen keramiikan pala. Koekuopan läntisen osan täytti 30 cm:n syvyydestä alkaen kivillä täytetty salaoja (neg. 141588, dia 587801).

Koekuoppa 2 sijaisi edellisestä noin 7 m koilliseen. Koekuoppa oli löydötön ja siinä oli normaali maannos.

Koekuoppa 3 sijaitsi peltosaarekkeen reunassa, suuren maakiven vieressä. Maakiven toiselle puolelle on koottu kiviä kasaksi. Kuopassa oli multavaa maata, jonka alla noin 13 cm:n paksuinen tummahko kerros ja sen alla hietaa; kuopassa ei ollut kiviä. Löytöjä saatiin tästä koekuopasta runsaasti: lähes 80 saviastian palaa, palanutta savea 27 kappaletta, tasolasia 15 kpl, kaksi kvartsi-iskosta, piilastu, kuusi kuonan kappaletta, yksi palanut luu ja ruotsalainen pieni hopeaäyri.

Koekuopassa 4 oli normaali maannos. Löytöinä saatiin saviastian kylkipala, palanutta savea 15 kappaletta ja kappale lasipullosta.

Koekuopassa 5 oli multa hyvin mustaa, mullan alla oli hietaa. Koekuoppa sijaitsi lähellä Karolan talon pohjaa. Tästä koekuopasta löytyi 22 saviastian palaa, palanutta savea lähes 100 kpl ja noin gramman verran palanutta luuta.

Koekuopat 6 ja 10 sijaitsivat molemmat suulin edustalla. Koekuopan 6 kohdalla ei ollut varsinaista pintakasvillisuutta, vain nokkospöheikköä. Pinta noin reilun 20 cm:n syvyydelle oli sekoittunutta. Sen alla oli tummempaa ja tiiviimpää maata ja kiveystä. Löydöt tulivat tummasta kerroksesta: kolme pronssiesineen kappaletta ja palanutta luuta neljä grammaa.

Koekuopasta nro 7 katso lukua muinaispelto.

Koekuoppa 8 sijoitettiin suulin eteläpuolella olevan alemman pengerryksen juurelle. Pengerrystä rajasivat suuret maakivet, joista koekuoppaa lähin oli noin metrin päässä. Rinne on suhteellisen tasainen maakiviä lukuun ottamatta. Pintamulta oli tummahkoa. Koekuopan itäprofiilissa roikkui kettinkiä. Pintamullan alla oli osin sekoittunutta silttiä. Pohjalla oli ruskeaa silttiä. Koekuopasta löytyi pronssiesine, saviastian kaksi kylkipalaa, kvartsi-iskos ja palanutta luuta 5 grammaa.

Koekuoppa 9 sijaitsi vuonna 2003 tien levennyksessä tien länsipuolelle puskettujen maapengerrysten juuressa. Koekuopassa oli 40 cm:n paksuinen multakerros ja sen alla mullan ja vaalean siltin sekainen 30 cm:n paksuinen kerros ja pohjimmaisena vaaleaa silttiä.

Koekuopassa 10, joka siis sijaitsi koekuopan 6 ohella suulin edustalla, suulin ja suuren salavan välillä, oli lähes ehjänä säilynyttä kalmistokerrosta noin 30 cm:n paksuudelta. Koekuopan

tienpuoleisessa profiilissa oli pienehkö alue resentiä sotkua. Kalmistokerroksessa oli keskisuuria ja pienehköjä kiviä, mutta ei kovin tiheästi (neg. 141572, diat 58795 – 96, kartat sivuilla 30-31). Löytöjä oli sekä kivien alla että välissä.

Koekuoppa oli neliömetrin suuruinen ja siitä saatiin seuraavanlaisia löytöjä: karneolihelmi, pronssihelmi, lasihelmiä 10 kpl, sulanutta lasia, palanutta luuta, pronssiesineen kappaleita 26, sulanutta pronssia, pronssispiraaleita 10 kpl, tankokuolaimet, rengaskuolaimet ja yksi saviastian palanen. Tankokuolaimissa on palopatinakerros, ne ovat ehjät ja kauttaaltaan hopealangoon koristellut, ainoat laatuaan Suomesta.

Koekuoppa 11 sijaitsi suulin pohjoispuolella, heti työntömaiden alapuolella. Koekuopasta ei tullut löytöjä, mutta sen kaakkoiskulmassa oli noin 20 cm:n paksuinen kerros mustaa kalmistomaata.

Tasokaivausalue polttokenttäkalmistossa

Esa Mikkolan tekemät löydöt KM 35070 löytyivät Osoilan paikallistien leikkauksesta. Tasokaivausalue sijoitettiin tämän löydön kohdalle polttokenttäkalmistoon. Kaivauksessa havaittiin, että polttokenttäkiveys oli peitetty lähes 10 cm:n vahvuisella multakerroksella tasaiseksi. Multa oli hyvin tummaa ja muhevaa (neg. 141574, diat 58780 – 81).

Tasossa 15 cm pienelle kaivausalueelle hahmottui neljän suuren maakiven väliin kiveys. Kiveys hahmottui aluksi pitkänomaisena, kaakko-luode-suuntaisena; se oli noin metrin leveydeltään ja noin kolme metriä pitkä. Löytöjen KM 35070 kohdalla kiviä oli harvemmassa. Kivet olivat melko erikokoisia, joukossa hyvinkin pieniä. Etenkin itäinen reuna hahmottui tiiviin ja selkeän näköiseksi (neg. 141577, dia 58784). Kivien välissä oli tummaa multavaa maata (dia 58781). Kiveys on kohtalaisen tiiviisti ladottua (kartta s. 26).

Valokuvia tarkastelemalla havaitsee kuitenkin, että tämä tiivis kiveys on voitu muodostaa toisinkin (f. 141575-77): kaivausalueen kaakkoiskulmaan muodostui tiiviisti vieri viereen asetelluista kivistä ladottu rakenne, pyöreähkö, kooltaan noin 1x1 m (f. 141575). Tämän rakenteen suuren maakiven puoleinen, läntinen, seinä vaikuttaisi olevan yhteinen viereisen rakenteen kanssa, joka hahmottui alueen keskivaiheille tiiviinä kiveyksenä. Tämä kiveys taas vaikuttaisi liittyvän Mikkolan löytöihin KM 35070.

20 cm:n syvyydellä kiveykseen ilmaantui jo muutamiin kohtiin ruskean, puhtaan maan laikkuja (kartta s. 27). Eteläisen suuren maakiven koillispuolella erottui selkeästi luode-kaakko –suuntainen kivirivi. Kahden kymmenen viiden senttimetrin syvyydessä kiveyksen alueelle tuli jo laajalti puhdasta pohjamaata. Kaivausalueen keskivaiheilla, tienleikkauksen reunassa oli läikkä nokimaata, myös kaivausalueen pohjoisosaan hahmottui puolikuun muotoinen hyvin mustan, nokisen maan läikkä, joka pintaosassaan oli niukkakivinen. Muuten maa oli tummaa multaa (neg. 141575 – 77, diat 58786-88).

Tasossa näkyvä osa läikkää oli halkaisijaltaan noin 75 cm. Koilliskulman maakiven ja sen eteläpuolella olevan maakiven välissä oli myös nokimaata. Nokimaan eteläpuolella oli lähes kivetön, puhdas ruskean hiekan läikkä. Tämän läikän etelä- ja länsipuolella oli tiivistä kiveystä ja mustaa maata, tien leikkauksesta noin metrin leveydeltä.

Tasossa 30 cm maan pinnasta oli suuri osa tasokaivausalueesta jo pohjassa eli näkyvässä oli puhdas, ruskea hiekka. Tumman maan läikkä oli viisi, katso tason 30 cm kartta sivulla. Alueen koillisnurkassa erottui tumman maan läikkä ja siinä oli edelleen kiveystä. Läikkä loppui noin 35 cm:n syvyydellä. Kalmiston pohjalla oli löyhästi luontaisia moreenikiviä ja joitakin suurempia maakiviä (kartta s.29) .

Löytöjä tuli kivien välistä ja alta. Pintakerroksesta (10 cm) löytyi 1,5 g palanutta luuta ja saviastian palasia yhdeksän kappaletta. Kymmenen senttimetrin kerroksesta 15 – 25 cm tuli runsaimmin löytöjä. Suurin osa löydöistä tuli löytöjen KM 35070 yhteydestä, aivan kaivausalueen länsireunalta mm: saviastian paloja, palanutta luuta, pronssisoljen kappaleita 2, lasihelmi, pronssispiraalin kappaleita 3, sulanutta pronssia pronssiesineiden kappaleita 12 ja pronssisormuksen kappaleita. Alueen keskivaiheilta löytyi vain pronssisormuksen kappale, pronssispiraalin kappaleita sekä pronssiesineen kappale. Lähes kaikki metallit ja lasihelmi ovat olleet tulossa. Suuren eteläisen maakiven vierestä, sen koilliskulmalta löytyi kvartsi-iskos.

Esa Mikkolan löytökokonaisuuteen (KM 35070:1–36) kuului pronssinen kaularengas, veitsi, spiraalirannerengas, kolme skandinaavista kupurasolkea, joista yhdelle ei ole löytynyt vastineita., päihin kapeneva pronssinen rannerengas sekä katkelmia kolmannelta rannerenkaasta, ketjulaitteen osia, pronssiheloja, kaksi rautaneulaa, suden tai koiran kulmahampaasta tehty riipus, puukontupen heloja, lasihelmiä, kuonaa, muutama kankaan pala sekä palanutta luuta. Kaivauslöydöissä on muutama em. pronssisolkiin kuuluva kappale.

Irtolöytönä tästä esineiden KM 35070 kohdasta, ojan penkasta löytyi pronssiketjua, sulanut lasihelmi, rautaesineen kappale, tekstiiliä, kaksi kupurasoljen kappaletta, pronssispiraalin kappaleita 7, pronssilevyn kappale, saviastian kylkipalasia ja palanutta luuta.

Muinaispelto

Koekuoppa 7 sijoitettiin Osoilantien länsipuolella olevan pellon yläkulmaan, lähelle Karolanmäen reunaan. Koekuopassa oli useita eriaikaisia ja eritoiminnoista kertovia kerroksia. Pinnalla oli noin 20 cm:ä paksu pintakerros, jonka alaosa oli tummempaa ja tiiviimpää kuin ylempi osa. Koekuopan pohjoisprofiilissa pinnimmainen tumma kerros rajautui terävästi alla olevaan vaaleaan hiekkaan, jota oli noin 15 cm:n paksuudelta. Vaaleassa hiekassa oli sekoittumisen jälkiä. Vaalean hiekan alla oli pohjoisprofiilissa noin 25 cm:ä tummahkoa peltomultaa, joka yläosastaan rajautuu terävästi ylempänä olevaan vaaleaan hiekkaan. Alemman tumman kerroksen alaosassa havaitsi FM Esa Mikkola jokseenkin säännölliset koukkuauran kyntöjäljet.

Koekuopan itäisessä eli Osoilantien puoleisessa profiilissa näkyviin tuli pinnimmaisen tumman kerroksen, (paksuudeltaan noin 15 – 20 cm), alla hieman vaaleampi kerros multaa ja sen alta noin 10 cm vaaleaa hiekkaa, joka tässä kohden oli sekoittuneempi kuin pohjoisprofiilissa. Vaalean hiekan alla oli noin 7 cm leveä tumman harmaa kerros, jonka alta alkoi noin 20 cm paksu tumman maan ja kivien sekainen kerros. Tästä kerroksesta löytyi lasihelmi. Tämän kivisen kerroksen alla oli kuopan kaakkoiskulmaa lukuun ottamatta noin 7 cm paksuinen kerros tummaa maata ja edelleen sen alla tumman ruskeaa maata noin 10 cm. Koekuopan pohjalla noin metrin syvyydessä oli vaalean ruskeaa sekoittunutta hiekkaa.

Koekuopan kaakkoisnurkassa oli tumman kivisen kerroksen alla noin 20 cm leveä tasareunainen kaivettu ala, jossa oli lähes pelkkää pientä, särmikästä kiveä sekä tummaa maata. Tämä ilmiö

rajautui saman levyisenä pohjan vaaleaan hiekkaan (dia 58804). Itäisessä profiilissa on selvästi johonkin rakenteeseen liittyviä jäännöksiä, mutta alueen pienuuden vuoksi niitä on vaikea tulkita; varsinkin kun viereinen eli eteläinen sivu koekuopassa on pintakerroksen alla lähes kokonaan soraa eli ainakin osaksi tuhoutunutta (diat 58802 – 04).

Päijät-Hämeen alueelta tunnetaan ennestään yksi mahdollinen muinaispelto, yhteensä niitä tunnetaan koko Suomesta noin kymmenkunta.

Koekuopasta 7 löytyi lasihelmen lisäksi liitupiipun varren kappale, punasavikeramiikkaa, lasia sekä pala harmaamassaista kivitavarakeramiikkaa.

Muut jäännökset

Polttokenttäkalmiston ja muinaispellon lisäksi Karolanmäen ja ympäröivien peltöjen alueella on jäännöksiä rautakautisesta ja myöhemmästä asutuksesta. Peltosaarekkeessa on talon pohja ja muita asutusjäännöksiä historialliselta ajalta. Koekuopasta 7 löytynyt keskiaikainen keramiikan pala on merkinä alueen käytöstä myös keskiajalla, ja toisaalta viisi löytynyttä kvartsi-iskosta ja kvartsikaavin voivat liittyä jo kivikautiseen asutusvaiheeseen.

Tiivistelmä

Padasjoen Osoilan kylässä on merkittävä muinaisjäännösalue Karolanmäen ja Jaakkolanmäen ja Kapakan talon alueilla ja niitä ympäröivillä pelloilla. Ensimmäiset löydöt alueelta toimitettiin Kansallismuseon kokoelmiin jo 1880-luvulla. Arkeologisia tutkimuksia on tehty vain 1970-luvun alussa Jaakkolanmäen polttokenttäkalmistoon tehdyn omakotitalon kohdalla.

Karolanmäen arkeologisten tutkimusten tarkoituksena oli selvittää kalmiston laajuutta sekä muinaisjäännösalueen luonnetta ja laajuutta kalmiston ympärillä. Lisäksi haluttiin selvittää FM Esa Mikkolan keväällä 2005 löytämien esineiden (KM 35070) löytöyhteyttä.

Kohteeseen tehtiin 11 neliömetrin suuruista koekuoppaa sekä avattiin esineitten KM 35070 löytökohtalle, Osoilantien itäiselle penkereelle, noin 6 m² suuruinen tasokaivausalue. Yhteensä kaivettiin 17 m², tutkimusalueen laajuus oli noin 90 x 70 m.

Karolanmäessä todettiin koko peltosaarekkeen alalla muinaisjäännös, jossa on löytöjä esihistorialliselta ajalta aina uudelle ajalle asti. Peltosaarekkeen lounaispuolelle tehdyssä koekuopassa todettiin jälkiä muinaispellosta. Ympäröivillä peltoalueilla on ollut esihistoriallista asutusta; peltoalueilla sijaitsevaa muinaisjäännösalueen osaa ei kuitenkaan ollut mahdollista tutkia kesän 2005 kenttätöiden yhteydessä.

Esa Mikkolan keväällä 2005 löytämien esineiden löytökohtaa kaivettaessa saatettiin todeta polttokenttäkalmistokiveystä, mutta koska esineet olivat löytyneet tien penkereestä, tien levennyksen turmelemasta kohdasta, ei niiden löytöyhteyttä polttokenttäkalmistoon kokonaan saatu todennettua. Todennäköistä kuitenkin on, että ne kuulunevat polttokenttäkalmistoon ja että vaillinainen hautarovionpoltto olisi syynä siihen, että löytöön sisältyy myös kankaan kappaleita ja palamattomia esineitten osia ja luita. Mahdollista..... kuitenkin myös olla, että

polttokenttäkalmistoon liittyy ruumishautauksia, joita ei tuhojen vuoksi ole voitu todeta. Tutkimisajan lyhyys ei antanut mahdollisuutta selvittää tätä tarkemmin.

Karolanmäen muinaisjäännösalue on osa poikkeuksellisen hyvin säilynyttä maisemallista kokonaisuutta. Säilyneisyyden lisäksi kokonaisuuden ajallinen jatkuvuus – etenkin sen keskiaikainen elementti – kohottavat kokonaisuuden merkitystä niin suojelun kuin tutkimuksenkin kannalta. Muinaisen asutuksen, kalmiston ja muinaispellon muodostama kokonaisuus yhdistyneenä poikkeuksellisen arvokkaiden ja harvinaisten löytöjen kanssa nostavat alueen kulttuurihistoriallista ja tutkimuksellista arvoa tavallista painavammaksi.

Dialuettelo

- 58771 Karolanmäki, taustalla oikealla Jaakkolanmäen polttokenttäkalmisto, kuvattu etelästä
- 58772 Karolanmäen eteläosaa, kuvattuna Osoilantielta, etelästä
- 58773 Karolanmäen eteläosaa, suuli, jonka alla, edessä ja vieressä kalmistoa, edessä tien levennyksen yhdessä tehtyä pengerrystä
- 58774 Karolanmäkeä, keskellä Osoilantie, vasemmalla, tien penkereessä kohta, josta keväällä 2005 löytyivät esineet KM 35070, kuvattu luoteesta
- 58775 Keväällä 2005 Osoilantien itäpenkereestä (kuvassa oikealla) löytyneiden esineiden KM 35070 löytökohta lapion kohdalla, taustalla, vasemmalla näkyy Jaakkolanmäen polttokenttäkalmisto, kuvattu etelälounaasta
- 58776 Tasokaivausalue Osoilantien itäpenkereen päällä, lapion kohdalla keväällä 2005 löytyneiden esineitten, KM 35070, löytökohta, kuvattu etelälounaasta
- 58777 Tasokaivausaluetta paalutettuna keväällä 2005 löytyneiden esineitten KM 35070 löytökohdalla, kuvattu lounaasta
- 58778 Tasokaivausalue raivattuna ja paalutettuna, kuvattu kaakosta
- 58779 Tasokaivausalue Osoilantien itäpenkereellä, kaivettu 5 cm, kuvattu kaakosta
- 58780 Tasokaivausalue, kaivettu 5 cm, kuvattu etelästä
- 58781 Tasokaivausalue, kaivettu 10 cm, kuvattu kaakosta
- 58782 Tasokaivausalue, kaivettu 15 cm, kuvattu etelästä
- 58783 Tasokaivausalue, kaivettu 15 cm, kuvattu pohjoisesta
- 58784 Tasokaivausalue, kaivettu 15 cm, kuvattu kaakosta
- 58785 Tasokaivausalue, kaivettu 15 cm, kuvattu lännestä
- 58786 Tasokaivausalue, kaivettu 20 cm, kuvattu etelästä
- 58787 Tasokaivausalue, kaivettu 20 cm, kuvattu pohjoisesta
- 58788 Tasokaivausalue, kaivettu 20 cm, kuvattu lännestä
- 58789 Tasokaivausalue, kaivettu 25 cm, kuvattu pohjoisesta
- 58790 Tasokaivausalue, kaivettu 25 cm, kuvattu pohjoisesta
- 58791 Yksityiskohtakuva tasosta 25 cm, kuvattu pohjoisesta
- 58792 Yksityiskohta tasokaivausalueelta, kaivettu 30 cm, ruutu 501/99, kuvattu etelästä
- 58793 Tasokaivausalue, kaivettu 30 cm, kuvattu etelästä
- 58794 Yksityiskohtakuva ruudusta 501/99, kaivettu 30 cm, kuvattu idästä
- 58795 Koekuoppa 10, kaivettu noin 10 cm, kuvattu noin etelästä
- 58796 Koekuoppa 10, kaivettu noin 20 cm, kuvattu eteläkaakosta
- 58797 Koekuoppa 10, yksityiskohta löytyvästä esineestä, kaivettu n. 25 cm, kuvattu etelästä
- 58798 Lähikuva edellisestä
- 58799 Koekuoppa 10, kaivettu noin 25 cm, kuvattu eteläkaakosta
- 58800 Kupurasoljen reunaa löytöpaikallaan Osoilantien itäisellä penkereellä

- 58801 Koekuoppa 1, kaivettu noin 50 cm, oja, kuvattu noin lounaasta
 58802 Koekuoppa 7, kaivettu noin 100 cm, pohjoinen ja itäinen profiili, kuvattu noin lounaasta
 58803 Koekuoppa 7, kaivettu noin 100 cm, läntinen profiili, kuvattu noin idästä
 58804 Koekuoppa 7, koekuopan pohja noin 100 cm:n syvyydessä, kuvattu noin idästä
 58805 Kaivaustyöryhmä, vas: tutkimusavustaja Piritta Häkälä, Olli Kunnas, Miikka Tallavaara, piirtäjä Teija Nurminen, Simo Voutilainen ja Hanna Kääriäinen

Negatiiviluettelo

- 141548-50 Panoraama Karolanmäen eteläosasta, kuvattu kaakosta
 141551-53 Panoraamakuva Karolanmäestä, kuvattuna Osoilantieltä, pohjoisesta
 141554-55 Panoraama Karolanmäestä, kuvattuna Osoilantieltä, pohjoisesta
 141556-57 Panoraamakuva, vasemmalla leikkauksessa keväällä 2005 löytyneiden esineiden KM 35070 löytökohta, kuvattu luoteesta
 141558-60 Panoraamakuva Karolanmäen eteläosasta, vasemmalla suuli, jonka alla, edessä ja ympärillä kalmistoa, kuvattu Osoilantieltä, etelästä
 141561-63 Panoraamakuva Karolanmäestä, takana oikealla Jaakkolanmäen polttokenttäkalmisto, kuvattu kaakosta
 141564 Tasokaivaus raivattuna ja paalutettuna, kuvattu kaakosta
 141565-66 Panoraama kesällä 2005 löytyneiden esineiden KM 35070 löytökohdasta, joka kuvassa lapion kohdalla, taustalla Jaakkolanmäen polttokenttäkalmisto talon kohdalla, kuvattu etelästä
 141567 Keväällä 2005 löytyneiden esineiden KM 35070 löytökohta Osoilantien penkereessä, kuvattu lännestä
 141568 Panoraamakuva kuvien 141570 – 71 kanssa, suulin alla ja ympärillä kalmistoa, edessä tien levennyksessä tehtyä pengertä, kuvattu kaakosta
 141569 Kaivaustyöryhmä, vasemmalta tutkimusavustaja Piritta Häkälä, Olli Kunnas, Miikka Tallavaara, piirtäjä Teija Nurminen, Simo Voutilainen ja Hanna Kääriäinen
 141570-71 Panoraamakuva kuvan 141568 kanssa, suulin alla ja ympärillä kalmistoa, edessä tien levennyksessä tehtyä pengertä, kuvattu kaakosta
 141572 Kuoppa 10, kaivettu 20 cm, kuvattu noin etelästä
 141573 Tasokaivaus, kaivettu 5 cm, kuvattu kaakosta
 141574 Tasokaivausalue, kaivettu 5 cm, kuvattu etelästä
 141575 Tasokaivausalue, kaivettu 15 cm, kuvattu pohjoisesta
 141576 Tasokaivaus, kaivettu 15 cm, kuvattu etelästä
 141577 Tasokaivaus, kaivettu 15 cm, kuvattu kaakosta
 141578-79 Panoraamakuva, tasokaivaus, kaivettu 20 cm, kuvattu lännestä
 141580 Tasokaivausalue, kaivettu 20 cm, kuvattu pohjoisesta
 141581 Tasokaivaus, kaivettu 20 cm, kuvattu etelästä
 141582 Panoraamakuva kuvan 141585 kanssa, kaivettu 25 cm, kuvattu lännestä
 141583-84 Panoraamakuva, tasokaivausalue, kaivettu 25 cm, kuvattu pohjoisesta
 141585 Panoraamakuva kuvan 141582 kanssa, kaivettu 25 cm, kuvattu lännestä
 141586 Tasokaivausalue, kaivettu 25 cm, kuvattu etelästä
 141587 Yksityiskohtakuva tasokaivausalueelta, kaivettu 30 cm, ruutu 501/99, kuvattu etelästä
 141588 Koekuoppa 1, kaivettu noin 50 cm, kuvattu noin lounaasta